



# Werkprogramma 2024

6 november 2023

## Voorwoord

In dit werkprogramma presenteert de Zuidelijke Rekenkamer de voorgenomen onderzoeken voor het jaar 2024. Anders dan voorgaande jaren heeft de afstemming daarover plaatsgevonden met commissies van Provinciale Staten: de Commissie Sturen en Verantwoorden van provincie Noord-Brabant en de Controlemissie van de provincie Limburg. Het bestuur van de rekenkamer heeft deze interacties als zeer waardevol ervaren, met bruikbare feedback op de voorstellen van de rekenkamer en eigen voorstellen van de beide Provinciale Staten.

Van de voorstellen die de rekenkamer aan de commissies had voorgelegd, konden de onderwerpen *Wonen* en *Subsidies* rekenen op de meeste ondersteuning. De rekenkamer heeft besloten het onderwerp *Wonen* definitief op de onderzoeksagenda voor 2024 te zetten. Meer informatie over de aanleiding en mogelijke insteek van het onderzoek zijn opgenomen in het onderhavige werkprogramma. Ten aanzien van subsidies geldt dat de rekenkamer dit onderwerp graag nog even in beraad houdt, mede gelet op het gegeven dat de provincie Noord-Brabant recent is gestart met de voorbereiding van een 217a onderzoek - doelmatigheidsonderzoek in opdracht van het college van Gedeputeerde Staten - naar subsidies. In Limburg zijn vrij recent nog 217a onderzoeken naar subsidies uitgevoerd. Daarnaast speelt mee dat met het verder uitvoeren van het onderzoek drinkwaterbeheer – gestart najaar 2023 – voor beide provincies en het starten van een onderzoek naar Wonen voor beide provincies, het programma voor in ieder geval de eerste helft van 2024 goed gevuld is.

Met betrekking tot het onderwerp *Ondersteuning van Provinciale Staten* was bijna unaniem – zowel in Limburg als Noord-Brabant – de wens om dit pas in 2025 in uitvoering te nemen. Zonder bijzondere ontwikkelingen willen we dit onderwerp daarom opnemen in het werkprogramma voor 2025.

Voor het onderwerp *Ondermijning* wil de rekenkamer een vooronderzoek uitvoeren, omdat het onderwerp en de rol van de provincie zich niet makkelijk laten definiëren en afbakenen. Doel van een vooronderzoek is om te bezien of dit toch mogelijk is, waarna alsnog kan worden besloten een regulier onderzoek te starten. Meer informatie over dit onderwerp is te vinden verder in dit werkprogramma.

Naast de voorstellen van de rekenkamer hebben Statenleden van Noord-Brabant en Limburg eigen voorstellen gedaan, die de rekenkamer nog even in beraad wil houden, om daar medio 2024 nogmaals met de betrokken commissies over te spreken en een besluit te nemen. Het gaat om de volgende onderwerpen:

- Provincie Limburg: circulaire economie en hoogwaterbescherming. Circulaire economie acht de rekenkamer in principe geschikt, bij hoogwaterbescherming wil de rekenkamer eerst de uitkomsten afwachten van onderzoek dat het college in een 217a onderzoek doet naar dit onderwerp.
- Provincie Noord-Brabant:

- Ontwikkelbedrijf. Dit onderwerp zou volgens de rekenkamer het karakter kunnen krijgen van een toekomstig opvolgingsonderzoek, waarin wordt gekeken in hoeverre aanbevelingen uit eerder rekenkameronderzoek uit 2009 en 2016 zijn opgevolgd.
- Invulling van het begrip 'maatschappelijk rendement'. De rekenkamer voert in 2024 graag het gesprek met beide Staten over dit onderwerp, dat raakt aan veel investeringen die provincies doen. Met de lessen van recent opgeleverd onderzoek voor Noord-Brabant (*Investeringsfondsen*) en nog lopend onderzoek voor Limburg (*Investeringen*) draagt de rekenkamer graag bij aan het denken over en werken met het begrip 'maatschappelijk rendement'. Dit zou de vorm kunnen krijgen van een korte publicatie of presentatie van de rekenkamer.
- Lightyear. De rekenkamer wil eerst bezien in hoeverre dit onderwerp meegenomen wordt in het 217a onderzoek in opdracht van het college van Gedeputeerde Staten naar subsidies, dat zich richt op onderzoek naar subsidies aan ondernemingen.
- Risico's van verbonden partijen. Dit onderwerp is heel breed en vraagt om nadere afbakening. In het nu lopende onderzoek *Investeringen* voor de provincie Limburg krijgt dit onderwerp al aandacht, waarvan de lessen bij publicatie (begin 2024) ook beschikbaar komen voor Noord-Brabant.

Met een aantal onderwerpen die zeker worden uitgevoerd (vervolgonderzoek *Drinkwaterbeheer*, onderzoek *Wonen*, vooronderzoek *Ondermijning*) en een aantal andere onderwerpen waarover in 2024 verder wordt gesproken met Provinciale Staten, denkt de rekenkamer een divers en aansprekend werkprogramma te kunnen aanbieden. Wij zien uit naar de uitvoering daarvan.

Prof. dr. M.J.M. (Marc) Vermeulen  
Voorzitter

Dr. N.A.C. (Ard) Schilder  
Directeur-secretaris

## Inhoud

Voorwoord .....	2
Inhoud.....	4
1 Speerpunten en selectiecriteria .....	5
1.1 Speerpunten 2023 – 2028.....	5
1.2 Selectiecriteria voor onderzoek .....	6
2 Onderzoeken in 2024 .....	7
2.1 Doorlopend onderzoek drinkwaterbeheer (beide provincies) .....	7
2.2 Nieuwe onderzoeken 2024.....	7
2.2.1 Wonen (provincies Noord-Brabant en Limburg).....	7
2.2.2 Vooronderzoek Ondernijning (provincies Noord-Brabant en Limburg).....	9

# 1 Speerpunten en selectiecriteria

Bij het opstellen van het werkprogramma hanteert de rekenkamer een aantal meerjarige speerpunten en selectiecriteria. Deze worden hieronder beschreven. In een aantal ronden van gesprek tussen het bureau van de rekenkamer en het bestuur leidt dit tot een groslijst van voorstellen, die worden afgestemd met beide provincies. Hierbij wordt rekening gehouden met andere onderzoeken van de provincies. Zoals genoemd in het voorwoord, heeft de rekenkamer zich voor het werkprogramma 2024 laten inspireren door de inbreng van Provinciale Staten van beide provincies. Op basis van een bespreking van de uitkomsten daarvan, heeft het bestuur van de rekenkamer in zijn vergadering van 30 oktober 2023 besluiten genomen over het definitieve werkprogramma voor 2024.

## 1.1 Speerpunten 2023 – 2028

Met ingang van 2023 begon voor de Zuidelijke Rekenkamer een nieuwe zesjaarsperiode. Deze periode volgt uit de gemeenschappelijke regeling, waarin voor zes jaar nieuwe financiële afspraken worden gemaakt. Het bestuur van ZRK heeft de volgende speerpunten voor 2023 – 2028 geformuleerd:

1. Doorwerking: meer aandacht voor opvolging aanbevelingen eerder ZRK onderzoek. Dit betreft een blijvend aandachtspunt, om te zorgen voor een goede doorwerking van de ZRK-onderzoeken. ZRK onderzoekt een beperkt aantal onderwerpen per jaar, waarvan de betekenis en mogelijke doorwerking vaak meerjarig is. Het is van belang hier goed zicht op te houden. Door middel van vervolgonderzoek en monitoring in brede zin kan aandacht worden besteed aan dit speerpunt.
2. Weerbare democratie: zuurstof geven aan gezond spel van 'checks and balances'. De rekenkamer heeft dit onderwerp gekozen vanuit het besef dat de werking van het democratisch bestel onderhoud en vernieuwing vraagt. Worden betrokken bestuursorganen en partijen goed toegerust en in de gelegenheid gesteld om hun rol goed in te vervullen? Voor de Zuidelijke Rekenkamer gaat daarbij bijzonder de aandacht uit naar een gezond duaal spel tussen Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten en een organisatie waarin tegenspraak en tegenwicht effectief georganiseerd zijn.
3. Inspelen op de actualiteit: benutten lessen eerder onderzoek en flexibele programmering. De Zuidelijke Rekenkamer onderzoekt per jaar gemiddeld drie onderzoeken per provincie per jaar. De betekenis en (mogelijke) effecten daarvan zijn vaak meerjarig van karakter. Het betreft dan lange termijn trends en besluitvorming rond strategisch onderwerpen, die met tussenpozen in de maatschappelijke en politiek aandacht kunnen komen. Door lessen uit eerder onderzoek te vertalen naar de actualiteit – bijvoorbeeld in de vorm van rekenkamerbrieven – wil de rekenkamer zorgen voor een goede en snelle benutting van eerder opgedane kennis. Daarnaast wil de rekenkamer altijd voldoende ruimte houden in de eigen programmering om te kunnen inspelen op actuele kennisvragen van Statenleden.
4. Leren in netwerken: oog voor samenwerking provincie met 'buiten'. Op veel beleidsterreinen is de provincie afhankelijk van samenwerking met andere maatschappelijke partijen als gemeenten, waterschappen, uitvoeringsorganisaties, maatschappelijke instellingen en bedrijven. Vervult de provincie de eigen rol daarin zodanig dat provinciale doelen zo effectief en doelmatig mogelijk worden

gerealiseerd? Het betreft aan de ene kant oog voor de afhankelijkheden van andere partijen, aan de andere kant aandacht voor een goede invulling van de regierol die de provincie vaak heeft en een zelfbewust gebruik van de instrumenten die de provincie ter beschikking staan.

5. 'Citizen science': bijdragen aan feitelijk inzicht over voor burgers belangrijke maatschappelijke vraagstukken. De Zuidelijke Rekenkamer is in de kern een kennisinstelling, die door waarheidsvinding wil bijdragen aan goede beleidskeuzes en een goede uitvoering van beleid. Het benutten en ontsluiten van kwalitatief goede en geverifieerde informatie acht de rekenkamer van belang voor zowel goed provinciaal bestuur als vertrouwen bij burgers in dat bestuur. Daarbij kan ook gebruik worden gemaakt van kennis, informatie en ervaringen die burgers zelf hebben.

Bovengenoemde speerpunten vormen – naast de hieronder genoemde selectiecriteria (zie paragraaf 1.2) – een overkoepelend afwegingkader bij de onderzoeken die wij in de bijbehorende periode uitvoeren, dus ook de onderzoeken die voor 2023 zijn gepland.

## 1.2 Selectiecriteria voor onderzoek

De vaste selectiecriteria die de rekenkamer hanteert voor het kiezen van onderwerpen zijn als volgt:

### Selectiecriteria Zuidelijke Rekenkamer

---

- Het maatschappelijke en/of financiële belang van het onderwerp.
- De mogelijkheden om bij te dragen aan leren en/of verbeteren.
- Risico's in doeltreffendheid, doelmatigheid en/of rechtmatigheid van het beleid.
- Verantwoordingsrisico's.
- De verwachte toegevoegde waarde van het rekenkameronderzoek ten opzichte van ander onderzoek.
- Het onderwerp leent zich voor een vervolg op een eerder rekenkameronderzoek.
- Het betreft een werkgebied van de provincie waar we nog relatief weinig onderzoek hebben gedaan.

## 2 Onderzoeken in 2024

### 2.1 Doorlopend onderzoek drinkwaterbeheer (beide provincies)

In het najaar van 2023 is de rekenkamer gestart met onderzoek naar *Drinkwater* voor beide provincies. Lange tijd was het in Nederland bijna vanzelfsprekend uit te kunnen gaan van voldoende beschikbaarheid van kwalitatief goed drinkwater, voor zowel burgers als bedrijven. Die tijd is voorbij: betrokken partijen uit de sector laten steeds duidelijker horen en lezen dat de beschikbaarheid van voldoende en schoon drinkwater onder druk staat.<sup>1</sup> Er wordt daarbij door sommigen gesproken over een dreigende crisis, vergelijkbaar met de crisis rond stikstof.

Provincies nemen samen met andere overheden en partijen maatregelen om de kwantiteit en kwaliteit van drinkwater(bronnen) te beschermen. Voor Limburg en Noord-Brabant is grondwater de belangrijkste bron. Provincies spelen daarbij verschillende rollen, waaronder het stellen en handhaven van normen ten aanzien van grondwater, aanwijzen van strategische voorraden en beschermingsgebieden voor drinkwater, verlenen van vergunningen voor grote onttrekkingen van grondwater, toezicht houden, besluiten nemen over de grondwaterheffing en het zijn van grootaandeelhouder van de drinkwaterbedrijven.

Met het onderzoek wil de rekenkamer PS van beide provincies inzicht geven in de stand van zaken en het toekomstperspectief met betrekking tot de beschikbaarheid van voldoende en schoon drinkwater en de invulling van de provinciale rollen en verantwoordelijkheden. Daarbij leggen we de nadruk op het geven van helderheid over de realisatie van provinciale doelen en beleidskeuzes die daarvoor van belang zijn. Voor meer informatie zie de inmiddels gepubliceerde startnotitie:

[https://zuidelijkerekenkamer.nl/app/uploads/2023/10/20231030\\_Drinkwater\\_startnotitie\\_definitief.pdf](https://zuidelijkerekenkamer.nl/app/uploads/2023/10/20231030_Drinkwater_startnotitie_definitief.pdf)

*Verwachte publicatie: Noord-Brabant mei 2024 en Limburg juni 2024*

### 2.2 Nieuwe onderzoeken 2024

#### 2.2.1 Wonen (provincies Noord-Brabant en Limburg)

Er zijn momenteel verschillende problemen op de woningmarkt.

- Er is een woningtekort. In 2023 wordt het tekort op 390.000 woningen geschat. Het woningtekort is de afgelopen jaren sterk toegenomen en zal naar verwachting blijven toenemen de komende jaren.
- Hoge huizenprijzen: Voor starters en mensen met een laag- of middeninkomen is het moeilijk om een woning te kopen.

---

<sup>1</sup> Zo geven drinkwaterbedrijven (september 2022) en het RIVM (april 2023) aan dat snel actie nodig is om een tekort aan drinkwater te voorkomen.

- Sociale huurwoningen hebben lange wachtlijsten en private huurwoningen zijn schaars en vaak duur.<sup>2</sup>

In de Nederlandse Grondwet staat dat het bevorderen van voldoende woongelegenheden 'voorwerp van zorg' voor de overheid is. In 2022 hebben alle provincies afspraken gemaakt met het Rijk over de provinciale woningbouwafspraken. De afspraken tellen op tot ruim 900.000 nieuwe woningen voor de periode tot en met 2030. 2 op de 3 nieuwe huizen vallen in de categorie betaalbaar. Met de provinciale woningbouwafspraken omarmen de provincies de bouw-ambities van het kabinet, die ook zijn vastgelegd in het Programma Woningbouw. De totale woningbouwopgave is groter in Noord-Brabant dan in Limburg. In de provincie Noord-Brabant is het doel om tot en met 2030 ruim 130.600 woningen te bouwen. Dit betekent dat er de eerstkomende 10 jaar in deze provincie gemiddeld jaarlijks zo'n 12.000 woningen aan de voorraad zullen moeten worden toegevoegd. In de provincie Limburg is het doel om tot en met 2030 26.550 nieuwe woningen te bouwen. Dit komt neer op een productie van ongeveer 3.000 woningen per jaar. De gedeputeerde van Limburg onderstreept echter dat Limburg niet alleen méér woningen nodig heeft, maar vooral ook andere woningen.<sup>3</sup> Daarbij gaat het om het type woning maar ook om zaken als waterveiligheid en duurzaamheid.

Recent zijn er verschillende berichten die erop wijzen dat de woningbouw voorlopig nog erg moeizaam verloopt. Zo is er al meerdere kwartalen op rij een daling van het aantal vergunningen voor nieuwbouwwoningen.<sup>4</sup> En in 2024 lijkt de woningbouw 50% terug te gaan vallen.<sup>5</sup>

Wonen betreft een werkgebied waar de ZRK nog relatief weinig onderzoek naar heeft gedaan. Het onderwerp zelf is nog niet onderzocht door de ZRK. Daarnaast zijn er weinig onderzoeken specifiek naar ruimtelijke ordening. Er lijken bij het thema wonen geen grote directe financiële belangen te zijn bij de provincies. Wel is het een maatschappelijk belangrijk thema. Dit blijkt ook uit een recente peiling: op de vraag over welke onderwerpen de aanstaande 2<sup>e</sup> kamer verkiezingen vooral zouden moeten gaan was de woningmarkt het meest gegeven antwoord (45% van de respondenten).<sup>6</sup>

Bij het thema wonen heeft de provincie vooral een regierol. Onderdelen van de regierol zijn:

- Ruimtelijke ordening: Provincies zijn verantwoordelijk voor het plannen en coördineren van ruimtelijke ontwikkelingen op regionaal niveau.
- Woningbouw: Provincies hebben de taak om te zorgen voor voldoende woningen. Ze zijn betrokken bij het beleid omtrent ruimtelijke ordening en volkshuisvesting. Ze stellen ook de doelen vast voor het aantal nieuwe woningen dat in hun gebied moet worden gebouwd.
- Toezicht: Provincies houden toezicht op de uitvoering van het woonbeleid door gemeenten en kunnen ingrijpen als dat nodig is. In het wetsvoorstel "Versterking regie volkshuisvesting" dat in februari 2023

---

<sup>2</sup> <https://www.dnb.nl/actuele-economische-vraagstukken/woningmarkt/>

<sup>3</sup> [https://www.limburger.nl/cnt/dmf20230719\\_94439258](https://www.limburger.nl/cnt/dmf20230719_94439258)

<sup>4</sup> <https://www.rtlnieuws.nl/economie/life/artikel/5402121/bouw-bouwvergunningen-nieuwbouw-woningen-huizen>

<sup>5</sup> <https://www.bnr.nl/nieuws/politiek/10513351/rampjaar-woningbouw-lijkt-aanstaande>

<sup>6</sup> I&O Research. 26 augustus 2023.

<https://065.wpcdnnode.com/ioresearch.nl/wp-content/uploads/2023/08/io-zetelpeiling-augustus-2023.pdf>



in consultatie is gegaan, wordt voorgesteld om de mogelijkheden voor de provincie om medebewind uit te oefenen te vergroten. Dit betekent dat de provincie in de toekomst vaker gemeenten kan verplichten meer te bouwen.

In de gesprekken met Provinciale Staten van beide provincies zijn als aandachtspunten en suggesties genoemd:

- Zorgen voor goede afbakening/focus van het onderzoek vanwege vele deelonderwerpen die mogelijk onderzocht kunnen worden (proces woondeals, inhoud woondeals, duurzaamheid, soort woningen, van krimpstrategie naar bouwopgave).
- Vragen over de beïnvloedingsmogelijkheden van de provincie.
- Kijken naar de resultaten van eerdere impulsen van de provincie (in bijvoorbeeld Noord-Brabant zijn bij de crisis van 2009 grote investeringen met het oog op de woningbouw gedaan).

Voorafgaand aan de daadwerkelijke start van het onderzoek zal de rekenkamer nog oriënterende gesprekken voeren met de provincies en andere betrokken partijen. Op grond daarvan beslist de rekenkamer over de focus en afbakening.

*Verwachte uitvoering: voorjaar - najaar 2024*

### **2.2.2 Vooronderzoek Ondernijning (provincies Noord-Brabant en Limburg)**

De omvang van georganiseerde criminaliteit en de gevolgen daarvan voor de samenleving en het openbaar bestuur zijn een belangrijk aandachtspunt voor een goed werkende democratie. De precieze omvang en doorwerking laten zich niet altijd makkelijk vaststellen, maar vanuit zowel wetenschap als het openbaar bestuur komen geluiden dat georganiseerde criminaliteit omvangrijk is, met risico's voor het functioneren van de samenleving en het openbaar bestuur. In Noord-Brabant en Limburg is dit zeker ook aan de orde, mede vanwege de ligging aan internationale grenzen. Een recent voorbeeld betreffen berichten over de hulp van drugsmafia aan Limburgse horecaondernemers die sinds de watersnood problemen hebben.<sup>7</sup> In zowel Noord-Brabant en Limburg zijn er regelmatig berichten over de productie en handel in drugs en aanverwante problemen als geweld en dumping van drugsafval. Regelmatig is dit ook onderwerp van gesprek geweest in Provinciale Staten van beide provincies.

De ernst van ondernijnde criminaliteit komt goed tot uitdrukking in de gevolgen ervan (die o.a. ook door provincies zelf worden genoemd): ondernijnde criminaliteit verstoort het openbaar bestuur en vormt een aantasting van legale en institutionele structuren, van het aanzien en de betrouwbaarheid van de provincie en van de legale en de beoogde werking van het samenlevingssysteem. Ongewenste beïnvloeding en ondernijning vormen een risico voor onze democratische rechtsorde. Er is daarmee ook een directe link met het speerpunt 'weerbare democratie' van de Zuidelijke Rekenkamer.

---

<sup>7</sup> Zie bijvoorbeeld bericht in de Volkskrant van 28 augustus 2023.

Het belang van een integrale aanpak wordt al geruime tijd onderkend. Zo zijn in 2009 tien Regionale Informatie- en Expertise Centra (RIEC's) en een landelijk centrum (LIEC) ingesteld. Ze ondersteunen partners bij de aanpak van georganiseerde criminaliteit. Het zijn samenwerkingsverbanden tussen onder andere gemeenten, provincies, belastingdienst (w.o. de FIOD), nationale politie, douane, arbeidsinspectie en IND. Met als doel samenwerking te stimuleren en de overheid en maatschappij weerbaarder te maken om zo ondermijning tegen te gaan.

Strafrechtelijke aanpak is op zichzelf onvoldoende, zodat de laatste jaren stevig wordt ingezet op de transitie naar een samenhangende en ketenbrede aanpak (domein-overstijgende samenwerking binnen en buiten de gemeentelijke organisatie gericht op straffen en preventie). Burgemeesters hebben een centrale rol bij de aanpak van georganiseerde en ondermijnende criminaliteit, vanuit hun verantwoordelijkheid voor openbare orde en veiligheid en omdat de gemeente het schaalniveau is waar alles samenkomt. Binnen de steeds meer omvattende aanpak van ondermijning zetten provincies in toenemende mate een stap naar voren. In de lijst met provinciale kerntaken komt ondermijning echter niet voor. Maar het vraagstuk van 'ondermijning' raakt aan verschillende provinciale kerntaken, zoals vitaal platteland, kwaliteit openbaar bestuur en regionale economie. Bovendien heeft de Commissaris van de Koning (CdK), in zijn/haar rol als Rijksheer, een verantwoordelijkheid voor Openbare orde en veiligheid en wat betreft het bevorderen van de door hem noodzakelijk geachte samenwerking tussen verschillende bestuurslagen en heeft de CdK een bijzondere rol als het gaat om de kwaliteit en integriteit van het openbaar bestuur in de provincie. Daarnaast is de CdK verantwoordelijk voor 'weerbare overheid', waarbinnen Veilige Publieke Dienstverlening (VPB), aanpak van ondermijning (o.a. stimuleren verdere bewustwording over en bewaking van ondermijningsvraagstukken binnen de organisatie, uitvoering Wet Bibob).

Hoewel 'ondermijning' binnen de provincies niet gepaard gaat met omvangrijke eigen uitgaven, krijgt het politiek-bestuurlijk wel steeds meer aandacht bij zowel Noord-Brabant als Limburg:

- Vanaf 2019 besteedt de provincie Noord-Brabant aandacht aan het tegengaan van ondermijnende criminaliteit, in die zin dat veiligheid en ondermijning voor het eerst één van de hoofdthema's is in het bestuursakkoord 2019-2023 "Kiezen voor kwaliteit; voor de Brabanders van nu en van de toekomst". Dit is vervolgens uitgewerkt in de bestuursopdracht Veilig en Weerbaar Brabant (vastgesteld door PS) met een drietal actielijnen. De ambitie van de provincie en haar partners is om in 2030 gezamenlijk de impact van de ondermijnende criminaliteit op de Brabantse samenleving aanzienlijk te hebben verkleind.
- In 2022 is de provinciale bijdrage aan de aanpak van ondermijning in Noord-Brabant geëvalueerd met het oog op het nieuwe bestuursakkoord in 2023. Gesteld wordt dat de provinciale inzet voor een weerbare overheid en tegen ondermijning van het openbaar bestuur de komende tijd verder geïntensiveerd wordt.
- Bij de provincie Limburg is in 2022 een kwartiermaker Ondermijning en Bibob aangesteld die samen met de provinciale organisatie, de RUD, het RIEC, het IPO en andere partners aan de slag is om verder vorm te geven aan de weerbare provinciale overheid.

- In het Coalitieakkoord 2023-2027 van de provincie Limburg is er ook aandacht voor ondermijning. Onder de kop 'Betrouwbare en integere overheid' staat o.a. "Wij ondersteunen nadrukkelijk de inzet van de Commissaris van de Koning in de strijd tegen ondermijning en oneigenlijke beïnvloeding, waarbij de uitvoering van de 'Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur' (Wet Bibob) verder wordt geïntensiveerd. (...) Bij het tegengaan van ondermijning hebben wij extra aandacht voor vrijkomende agrarische bebouwing bij de aan-en verkoop van gronden en vastgoed." Het eerste punt sluit ook aan bij een motie van PS van 13 januari 2023 waarin gevraagd wordt het toepassingsbereik van de beleidslijn Bibob voor vergunningverlening te verbreden en voorstel te doen voor inzet van het VTH-instrumentarium om ondermijning in de Limburgse economie tegen te gaan.

Binnen rekenkamerland is het onderwerp ondermijning nog niet veel onderzocht, met uitzondering van de rekenkamer Rotterdam ("Onder de radar", 2021). Er liggen relaties met de onderwerpen VTH en integriteit, die ZRK eerder heeft onderzocht.

Bestaande instrumenten op het gebied van integriteit, de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet Bibob) en misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O-beleid) bieden mogelijkheden om dit thema aan te pakken. Die aanpak richt zich op zowel de eigen provinciale organisatie als op het ondersteunen van andere publieke partijen, gemeenten en (beroeps-) organisaties. De meest kwetsbare processen van provincies zelf betreffen subsidies, vergunningen, aanbesteden en vastgoedtransacties. In een vooronderzoek wil de rekenkamer actuele inzichten en mogelijkheden voor onderzoek naar de provinciale rol nader in kaart brengen.

*Verwachte uitvoering: 2<sup>e</sup> kwartaal 2024*